

ДУХОЎНАСЦЬ ПРАЗ ПРАВАСЛАЎЕ

Гэтая дата прайшла незаўважаная, а між іншым яна, нягледзячы на тое, што і не такая «вялікая», вельмі важная: Выдавецтву Беларускага Экзархата восенню мінулага года споўнілася дзесяць гадоў. За час існавання яно заняло лідзіруючае месца ў праваслаўным кнігавыданні: штогод выходзіць больш як сотня назваў кніг самай разнастайнай тэматыкі – мастацкія, дзіцячыя, навукова-папулярныя, богаслужэбныя, багаслоўскія выданні.

Вялікай папулярнасцю карыстаюцца кнігі па гісторыі праваслаўнай царквы, па гісторыі праваслаўя на беларускай зямлі, серыя выданняў рускай рэлігійнай філасофіі, розныя малітвасловы. Выдавецтва пастаянна нарошчвае тыражы, павялічваецца колькасць выданняў, бо яны вельмі запатрабаваны не толькі ў нашай краіне, а і ў Расіі, Украіне, у краінах Балты. Тыражы асобных з іх перасягаюць сотні тысяч асобнікаў. Усяго ж за гады дзейнасці выдавецтвам выпушчана больш як 10 мільёнаў экзэмпляраў.

Кожная з кніг – цікавая сама па сабе. Гэта датычыцца і тых, што з'явіліся нядаўна. Летась, як вядома, урачыста святкавалася 1020-годдзе Хрышчэння Русі. Да гэтай даты, у прыватнасці, выйшаў чатырохтомнік, праца над якім заняла пяць з нечым гадоў. У выданне ўвайшло больш як 240 песнапенняў. Такі праект ажыццёўлены ўпершыню ў практыцы праваслаўнага кнігавыдання. Выходзяць і асобныя зборнікі акафістаў. Апрача таго, каля 50 з іх запісаны на аўдыёкасы. Гэта акафісты, прывечаныя абразу Мінскай Божай Маці і беларускаму святому Іаану Кармянскаму. Да згаданага юбілею быў прымеркаваны выхад і такой унікальнай кнігі, як «Хрышчэнне Русі», напісанай вядомым рускім гісторыкам Канстанцінам Бястужавым-Руміным. Апошні раз яна выдавалася яшчэ ў 1865 годзе ў Санкт-Пецярбургу. На аснове гэтага выдання зробле-

на новае, у сучаснай арфаграфіі, багата ілюстраванае. Кніга – своеасаблівая скарачанае гісторыя старажытнай Русі, уключаючы, зразумела, і тэрыторыю сённяшняй Беларусі. У прыватнасці, у кнізе ёсць раздзел пра полацкага князя Усяслава Чардзея. А ўвогуле на яе старонках ажываюць такія легендарныя постаці, як Рагнеда, князі Уладзімір, Яраслаў Уладзіміравіч і ягоныя браты, і іншыя. А поруч паўстаюць вобразы святых прападобных Антонія і Феадосія Пячэрскіх, змяшчаецца расказ пра тое, як узнік сам Пячэрскі манастыр. З'яўляюцца і серыйныя выданні. У шэрагу іх – адрасаваная дзецям бібліятэчка, якая расказвае аб праваслаўных святых. Ужо выйшлі хоць і невялікія па аб'ёму, але цікавыя, вельмі багата ілюстраваныя кнігі пра роўнаапостальнага князя Уладзіміра і яго бабку княгіню Вольгу, пра першапакутнікаў рускіх Іаана і Фёдара, пра Ілью Муромца (бадай, многія і не ведаюць, што гэта ён ушаноўваецца як святы Ілья Пячэрскі), пра апякунку студэнтаў святую пакутніцу Таціяну, а па сучаснаму Таціяну. Дый пра многіх іншых святых. Яшчэ адна серыя – пад назвай «Слава Айчыны» – прывечана гераічным падзеям слаўнага мінулага братніх славянскіх народаў. Першай ластаўкай у ёй стала кніга Аляксандра Вялько «Бітва каля Лясной» – аповед пра тую самую бітву, якая адбылася на Беларусі са шведамі і якую Пётр I назваў «маці Палтаўскай баталіі». Безумоўна, не будуць абыдзены ўвагай і іншыя значныя бітвы ў гісторыі, у тым ліку і Грунвальдская – у наступным годзе адзначаецца яе 600-годдзе. Серыйнымі з'яўляюцца таксама і выданні, што знаёмяць з важнейшымі гістарычнымі

Дырэктар Выдавецтва Беларускага Экзархата Уладзімір Грозаў у час прэзентацыі кнігі Мітрапаліта Мінскага і Слуцкага Філарэта, Патрыяршага Экзарха ўсяе Беларусі «Вопросите Господа за меня»

падзеямі. У прыватнасці, адна з такіх кніг – «За другі своя» – расказвае пра руска-турэцкую вайну 1877–1878 гадоў, актыўны ўдзел у якой прынялі і беларусы, у тым ліку ўраджэнец Беларусі знакаміты палкаводзец Іосіф Гурка.

Ярка вылучаюцца ў выдавецкай серыі кнігі, напісаныя альбо складзеныя вядомым пісьменнікам і праваслаўным педагогам Барысам Ганагам. Вось толькі некаторыя з іх – «Дзецям аб душы», «Дзецям аб веры», «Нябесны госць», «Аб малітве», «Да каго прыходзяць анёлы».

Не абыдзена ўвагай рэлігійная і філасофская спадчына. Напрыклад, пабачылі свет аднатомнікі вядомага рускага філосафа Івана Ілына «Вяртанне» і «Расія будучая». Ды хіба ўсе кнігі назавеш?! Толькі сёлета будзе выдадзена да 150 назваў.

Наперадзе – завяршэнне ўнікальнага выдавецкага праекта, што ажыццяўляецца сумесна з Нацыянальнай бібліятэкай Беларусі. Гэта выпуск факсімільнага выдання знакамітага Слуцкага Евангелля. У свеце захаваўся толькі адзін экзэмпляр гэтага выдатнага помніка пісьменства, які датуецца XVI стагоддзем. Рарытэт быў перададзены вернікамі Мітрапаліту Мінскаму і Слуцкаму, Патрыяршаму Экзарху ўсяе Беларусі Філарэту. Несумненна, што выхад у свет неардынарнага выдання стане падзеяй не толькі ў галіне кнігавыдання.

Дарэчы, выдавецтва заўсёды вялікую ўвагу надае мастацкаму афармленню, дбаючы аб тым, каб кніга адначасова становілася і твораў мастацтва. Дзейнасць у гэтым напрамку належным чынам ацэнена, пра што сведчаць міжнародныя ўзнагароды, а таксама атрыманыя на штогадовым нацыянальным конкурсе «Мастацтва кнігі». У розныя гады яго ўзнагарода «Залаты фаліант» прысуджалася выдавецтву за «Маленькі малітваслоў», «Біблію для дзяцей», за кнігу «Праваслаўныя святыні свету», іншыя выданні.

Яшчэ адзін напрамак у дзейнасці Выдавецтва Беларускага Экзархата – выпуск фільмаў. Глядач мае магчымасць пазнаёміцца не толькі з новымі стужкамі праваслаўнага кірунку – мастацкімі і да-

кументальнымі, але і з тымі, што выходзілі ў свой час за мяжой, але ў Савецкі Саюз па зразумелых прычынах не траплялі. У гэтых фільмах адлюстраваны і пэўныя старонкі царкоўнай гісторыі, і біяграфіі святых падзвіжнікаў.

Усяго выдавецтва можа прапанаваць амаль 1500 назваў аўдыё- і відэакасет духоўнага зместу.

Да таго ж выдавецтва – буйнейшы асветны цэнтр праваслаўнай царквы ў нашай краіне. Ужо шмат гадоў яно з’яўляецца адным з арганізатараў і экспанентаў духоўна-асветных выстаў-кірмашоў «Беларусь праваслаўная». Добрай традыцыяй стала супрацоўніцтва з Рэспубліканскім фестывалем сучаснай хрысціянскай культуры «Блавест». А яшчэ гэтае выдавецтва – пастаянны арганізатар і ўдзельнік Міжнародных адукацыйных Свята-Панцеляймонаўскіх чытанняў.

Духоўнасць праз праваслаўе – так у некалькіх словах можна вызначыць дзейнасць Выдавецтва Беларускага Экзархата. Работа вельмі ўдзячная, і надзвычай прыемна, што яна запатрабаваная. Кнігі праваслаўнай тэматыкі ахвотна набываюць як публічныя, так і школьныя бібліятэкі, у многіх кнігарнях сёння ёсць спецыяльныя аддзелы такой літаратуры, і тая, што выходзіць у нашай краіне, не губляецца ў гэтай разнастайнасці.

Як вядома, падпісана Пагадненне аб супрацоўніцтве паміж Рэспублікай Беларусь і Беларускай Праваслаўнай Царквой, якім вызначаны прыярытэтыныя напрамкі ўзаемадзеяння – выхаванне і адукацыя, культура, ахова здароўя, ахова, аднаўленне і развіццё гістарычнай і культурнай спадчыны і інш. Таму выдавецтвам наладжана цеснае супрацоўніцтва з бібліятэкамі, а таксама з рознымі ўстановамі і ведамствамі. Дарэчы, выканаўчы дырэктар Выдавецтва Беларускага Экзархата Уладзімір Грозаў з’яўляецца старшынёй Савета Рэспубліканскай грамадскай арганізацыі «Бацькі і настаўнікі – за адраджэнне праваслаўнай адукацыі».

Алесь МАРЦІНОВІЧ,
лаўрэат Дзяржаўнай прэміі
Рэспублікі Беларусь ■

